

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.08.2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004, ECLI:CZ:NS:2005:29.ODO.1053.2004.1

Číslo: 41/2008

Právní věta: Směnka, na které je určité a srozumitelně vyznačeno sídlo prvního věřitele (remitenta) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.08.2005

Spisová značka: 29 Odo 1053/2004

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnky

Předpisy: § 1 předpisu č. 191/1950Sb.
§ 75 předpisu č. 191/1950Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v P r a z e r o z s u d k e m z e d n e 1 1 . 5 . 2 0 0 7 p o t v r d i l r o z s u d e k K r a j s k é h o s o u d u v Ú s t í n a d L a b e m z e d n e 1 5 . 9 . 2 0 0 3 , k t e r ý m t e n t o s o u d z a m í t l ž a l o b u n a z a p l a c e n í 5 4 5 4 4 K č s 6 % ú r o k e m o d 2 7 . 2 . 2 0 0 3 d o z a p l a c e n í , 3 3 9 0 K č j a k o „ ú t r a t “ a o d m ě n y 1 8 1 K č .

V odůvodnění rozsudku odvolací soud uvedl, že směnka představuje abstraktní formu závazku. Zákon č. 191/1950 Sb. (dále jen „směnečný zákon“) klade na formální stránku směnky důraz zřídka obvyklý u jiných závazkových právních vztahů. Předpokladem platnosti směnky je nejen písemná forma právních úkonů, které se ke směnce váží, ale i jejich umístění na listině směnky. Důsledný formalismus právních úkonů spojených se směnkou je vyvolán postavením směnky jako předmětu obchodu. Účelem tohoto formalismu je bez jakýchkoli pochybností vymezit směnečný závazek nejen formálně, ale rovněž obsahově. Zákon směnečný upravuje podstatné náležitosti směnky a další náležitosti, které nejsou podmínkou platnosti směnky. Mezi podstatné náležitosti směnky patří údaj místa, kde má být směnečná suma placena. Chybí-li na směnce údaj platebního místa, pak směnečný zákon v článku I. § 2 odst. 3 a § 76 odst. 3 vymezuje podpůrně jeho stanovení. Je však třeba zdůraznit, že tzv. zákonné platební místo přichází v úvahu pouze tehdy, „není-li zvláštního údaje“, tedy tehdy, není-li na příslušné listině o platebním místě uvedeno nic. V žádném případě nemůže toto zákonné platební místo zhojit nedostatek směnky spočívající v neurčitosti takovou listinou vymezeného platebního místa.

V projednávaném případě text listiny předložené žalobcem k důkazu existence směnky vymezuje platební místo „sídlem věřitele“. Takto vymezené platební místo nesplňuje požadavek určitosti nejen s přihlédnutím k tomu, že může dojít ke změně majitele směnky (věřitele), ale rovněž i k možné změně sídla věřitele (majitele směnky), v jehož prospěch byla směnka vystavena v době trvání směnečného závazku.

Jestliže se žalobkyně dovolává ustanovení § 41 obč. zák. a vyjadřuje názor, že neplatnost údaje platebního místa nezakládá neplatnost směnečné listiny, lze ji podle odvolacího soudu přisvědčit jen potud, že úkony vztahující se ke směnce jsou úkony právními, na které se vztahují obecná ustanovení občanského zákoníku. Tato ustanovení se však na směnečné právní úkony vztahují jen tehdy, jestliže směnečný zákon nestanoví jinak. Náležitosti směnky upravuje směnečný zákon v ustanovení článku I. § 1 ve znění § 75. Důsledky absence těchto náležitostí rovněž směnečný zákon upravuje, a to tak, že listina, ve které některá náležitost chybí, není platnou směnkou. Je pravdou, že směnečný zákon upravuje výjimky z této zásady, ty se však na projednávanou věc neuplatní.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázala na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. Namítá nesprávné právní posouzení věci.

Dovolatelka dovozuje, že ve směnce, která je předmětem sporu (dále jen „směnka“), bylo platební místo vymezeno dostatečně určitě. První odstavec textu směnky totiž obsahuje text: „zaplatím za tuto směnku vlastní při předložení částku 54 544 Kč (slovy: padesátčtyřitisícpětsetčtyřicetčtyři korun českých) společnosti E. L., s. r. o., se sídlem v P. Sídlo věřitele je místem platebním“.

V tomto kontextu je platební místo na předmětné směnce vymezeno naprosto přesně a určitě, neboť směnka obsahuje konkrétní a určitou adresu označenou jako sídlo věřitele a následně je toto místo určeno jako místo platební. Přitom právní doktrína dovodila, že platební místo vyznačené na směnce při jejím vystavení, zůstává trvale platebním místem pro danou směnku i v případě, kdy se účastníci směnečného vztahu, tedy zejména majitel směnky, změní.

Dovolatelka dále dovozuje, že vzhledem k tomu, že směnečný zákon neobsahuje speciální ustanovení o posuzování úkonu z důvodu neurčitosti, musí soud vycházet při posuzování vymezení platebního místa z ustanovení občanského zákoníku o určitosti právního úkonu. I kdyby tedy dospěl k závěru, že je vymezení platebního místa neurčité, bude následkem této neurčitosti pouze absolutní neplatnost příslušného ujednání, což znamená, že na směnku bude nutné pohlížet tak, jako kdyby na ní ustanovení o platebním místě nebyla.

Podle názoru dovolatelky, je rovněž nesprávný názor odvolacího soudu, že důsledky absence zákonných náležitostí směnky stanoví zákon s tím, že jejím následkem je neplatnost celé směnky a zákonné výjimky se v daném případě neuplatní. Tento názor odvolacího soudu směšuje dvě odlišné skutečnosti, a to absenci náležitostí směnky na straně jedné a neurčitost části právního úkonu na straně druhé. Směnečný zákon obsahuje pouze speciální ustanovení o neplatnosti listiny pro nedostatek náležitostí stanovených zákonem pro směnku. V daném případě však směnka obsahovala všechny zákonné náležitosti. Pokud se však některá z náležitostí nezdála dostatečně určitá, a to v takové míře, že by zakládala neplatnost podle ustanovení § 37 obč. zák., musela by se tato neplatnost týkat této jediné části právního úkonu podle § 41 obč. zák. Navíc dovolatelka upozorňuje, že odvolací soud ani neuvedl, proč se v projednávané věci neuplatní zákonná domněnka platebního místa podle ustanovení § 76 odst. 3 směnečného zákona.

Žalobkyně navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k

dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka mají po právní stránce zásadní význam.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, jde zejména, jestliže rozhodnutí řeší právní otázku, kterou dovolací soud dosud nevyřešil, nebo kterou odvolací soudy nebo dovolací soud rozhodují rozdílně. Řeší-li napadené rozhodnutí určitou právní otázku v rozporu s hmotným právem, má vždy po právní stránce zásadní význam.

Zásadní právní význam dovolací soud shledává v tom, že odvolací soud vyřešil otázku označení platebního místa na směnce v rozporu s hmotným právem.

Odvolací soud založil své rozhodnutí na tom, že platební místo vyznačené na směnce „sídlem věřitele“ nesplňuje požadavek určitosti nejen s přihlédnutím k tomu, že může dojít ke změně majitele směnky (věřitele), ale rovněž i ke změně sídla věřitele (majitele směnky), v jehož prospěch byla směnka vystavena v době trvání směnečného závazku.

Přitom, jak správně podotýká dovolatelka, právní doktrína dovodila, že platební místo vyznačené na směnce při jejím vystavení, zůstává trvale platebním místem pro tuto směnku i tehdy, jestliže se změní účastníci směnečného vztahu (viz např. Kovařík, Z.: Zákon směnečný a šekový. Komentář. 3 vydání. Praha. C. H. Beck, 2002, str. 13). Stejný závěr lze podle názoru dovolacího soudu učinit i pro případ, že se změní bydliště výstavce, které je ve smyslu ustanovení § 76 odst. 3 a 4 směnečného zákona místem platebním.

Z uvedeného pak plyne, že je-li na směnce určitě a srozumitelně vyznačeno sídlo věřitele (viz skutková zjištění soudu prvního stupně, která nebyla v odvolacím řízení zpochybněna) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, neobstojí právní závěr, že směnka je „pro neurčitost platebního místa“ neplatná. Nelze totiž vycházet pouze z textu, podle něhož „sídlo věřitele je místem platebním“, aniž by bylo současně vzato v úvahu, že toto sídlo je konkretizováno.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).